

FAKULTET ZA EKONOMIJU, FINANSIJE I ADMINISTRACIJU

Beleška sa godišnje konferencije FEFA «Izazovi kandidature Srbije za EU», održane 11. maja 2010. godine u Sava centru u Beogradu uz podršku Delegacije EU, Zadužbine Fridrih Ebert i medijskog pokrovitelja periodike «Izazovi evropskih integracija»

Prof. dr Goran Pitić, predsednik Saveta FEFA istakao je na otvaranju konferencije da su napravljeni određeni institucionalni i organizacioni pomaci na putu ka Evropskoj uniji, ali da su ostale određene oblasti u kojima se još uvek nije napredovalo sa reformama zbog odsustva neophodne političke volje i ostalih resursa. Pitić je u svom izlaganju naglasio da najveći izazov Srbije vidi u pitanju da li se odgovor na novonastalu situaciju može dati pomoću prevaziđenih rešenja. Odgovor je verovatno ne i to iz razloga što su Srbiji potrebne nova vizija i strategija, sinhronizovane kao odgovor na nove uslove u okruženju. On je takođe ukazao na to da nova strategija mora biti fokusirana na pojedinca i da je njegov doprinos ključan za integracije. Na kraju izlaganja, istakao je četiri oblasti u kojima Srbija zaostaje za razvijenim društvima i to su: 1) ekonomija, gde su se razvijene zemlje pomakle od ekonomije znanja ka ekonomiji društva 2) informaciona pismenost, koja je veoma važna u uslovima globalizacije, 3) poslovno okruženje, gde se primena ugovora i zaštita investitora moraju bezuslovno poštovati i 4) obrazovanje i zaposlenost, jer je to ključ vizije Srbije gde će obrazovana radna snaga proizvoditi visoko kvalitetne proizvode.

Dr Milica Delević, direktorka Kancelarije za evropske integracije Srbije, je na skupu naglasila da Srbija ne treba da bude zabrinuta trenutnom krizom koja se dešava unutar Evropske unije kao posledica makroekonomskih nestabilnosti pojedinih svojih članica, jer savladavanje prepreka je upravo ključan element dosadašnje metamorfoze EU. Ono što je bitno za Srbiju je da i dalje odlučno stremi realizaciji započetih reformi kao i usvajanju novih i na taj se način, što je moguće brže, približi Evropskoj uniji i pokaže zrelost jedne države da bude moderno, demokratsko i uređeno društvo. Odlučnost ka tom cilju potvrđuju i rezultati koji su ostvareni u prethodnom periodu: dobar izveštaj o napretku, bezvizni režim, primena prelaznog trgovinskog sporazuma kao i podnošenje zahteva za članstvo u Evropsku uniju. Ono što je posebno istakla, jeste da su građani Srbije počeli da shvataju reforme, ne samo kao puko uslovljavanje, već nešto što omogućava i njima bolji život, te da u poslednjem istraživanju, čak 73% građana podržava proces integracija. To je važno za dalju dinamiku procesa pridruživanja Srbije Evropskoj uniji.

Nj.E.Vensan Dežer, šef Delegacije Evropske unije u Republici Srbiji, je svoje izlaganje takođe započeo sa isticanjem uloge pojedinca u procesu pristupanja EU. On je istakao da proširenje Unije nije bio jednostavan proces, jer se kroz svoj rast prolazi kroz različite krize koje predstavljaju lekcije da integracije podrazumevaju veći stepen solidarnosti i da se slabosti ne mogu prevazići nacionalnim, već evropskim rešenjima. Sve zemlje regiona su napredovale ka EU, ali različitim brzinama, tako da je važno posmatrati iskustvo drugih zemalja koje su više napredovale u procesu

pridruživanja. Kada je reč o Srbiji, on je napomenuo da je bezvizni režim i podnošenje kandidature za članstvo nešto najvažnije što se desilo po pitanju integracije Srbije. Međutim, on je isto tako ukazao da pred Srbijom postoje dva izazova sa kojima se mora suočiti, a to su: politički – kada će EU početi da izrađuje mišljenje o kandidaturi Srbije, a drugi izazov tiče se ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Ambasador Dežer je svoje izlaganje zaključio time da put integracija nije ni brz ni lak, ali da utiče na poboljšanje životnog standarda, pa je svakako u interesu svih građana.

Dr Mihael Erke, direktor Zadužbine Fridrih Ebert u Beogradu je istakao da evropske integracije iako znače zahtevno usaglašavanje regulative i pravila jedne zemlje sa standardima Unije u različitim oblastima, različita tehnička usaglašavanja, kao i odricanje dela suvereniteta u korist Evropskih institucija, one znače i pristup tržištu od preko 100 miliona potrošača što je ekonomski gledano vrlo važno za srpska preduzeća.

Dr Ana S. Trbović, direktorka Centra za evropske integracije i javnu upravu FEFA, moderator skupa, istakla je saglasnost u vezi javne uprave i administrativnih kapaciteta kao ključa za uspešne evropske integracije Srbije, kao i doprinos koji FEFA nastoji da pruži u ovom pogledu putem poslediplomskih studija iz evropskih integracija i javne uprave, stručnih skupova i izdanja.

Havier Ergeta Garnika, zamenik šefa misije pri Ambasadi Španije u Srbiji, je u svom izlaganju istakao da je Srbija veoma napredovala u periodu od poslednjih osam godina, ali je on isto tako rekao da je veliki problem Srbije to što je njen put u EU veoma komplikovan i dug. On smatra da postoje dva problema: unutrašnji i spoljni. Prvi problem tiče se Srbije i vremena koje je ona izgubila u proteklom periodu zbog ratova i svojih političkih problema. Drugi, spoljni, tiče se problema koji se odnose na Uniju, kao što je ustavna kiza. On navodi da su danas zahtevi sa članstvo teži nego što su bili, jer EU ne želi da «uvozi» probleme. Gospodin Garnika je napomenuo da Španija veoma podržava Srbiju i pokušava da što je više moguće ubrza proces kao i da ove dve zemlje dele stav o Kosovu. Poruka Španije koju je na kraju izlaganja predstavio gospodin Garnika jeste da Srbija ima veliku špansku podršku, ali da je potreban realističan pristup problemima sa kojima se Srbija suočava, kao i da Srbija mora biti lider u regionalnoj saradnji.

Dr Piter Senfi, iz Evropske banke za obnovu i razvoj, je i pored brojnih izazova pred kojima se Srbija nalazi, izrazio svoj optimizam po pitanju njenih integracija u EU i u tom kontekstu istakao 4 važna pomaka koje je Srbija u prethodnom periodu zabeležila. To su politička stabilnost gde je, prema njegovim rečima, Srbija stabilna i zrela demokratija, makroekonomska stabilnost koja se pre svega duguje efikasnoj centralnoj banci i njenoj monetarnoj politici, ali i niskom fiskalnom deficitu, potom uvođenje institucionalnih i administrativnih reformi. Međutim, postoji i nekoliko izazova pred Srbijom. U tom smislu, gospodin Sanfi najpre misli na potrebu održavanja makroekonomske stabilnosti u budućem periodu, kao i na neophodnost unapređenja u oblasti obrazovanja koje je do sada bilo prilično zanemareno. Na kraju, kao poslednje, ali ne i manje značajno, istakao je važnost unapređenja poslovnog okruženja i daljeg rešavanja problema korupcije u Srbiji.

Sonja Liht, predsednica Beogradskog fonda za političku izuzetnost, je istakla da je dostizanje standarda kakvi postoje u razvijenim zemljama Unije od velike važnosti kako bi se povećao kvalitet života u Srbiji, a datum kad ćemo pristupiti EU je od manje važnosti. Ona smatra da administracija može da bude mnogo efikasnija, a da bi postojala jaka politička volja mora postojati konsenzus oko evropskih integracija. Potrebno je ojačati odbor za evropske integracije u srpskom

parlamentu, što je veoma važno kad je u pitanju harmonizacija zakonodavstva sa zakonima EU. Ona ističe neophodnost intenzivnijeg angažmana svih strana, izvršne vlasti, parlamenta i akademske zajednice. Stoga ona smatra da su konferencije ovakve prirode i druge debate od velike važnosti, jer izoštravaju i jačaju argumente u prilog integracijama. Najzad, pozvala je mlade, pa i prisutne studente FEFA, da se aktivnije uključe u proces evropskih integracija.

Nataša Vučković, poslanica Narodne Skupštine Republike Srbije, na konferenciji je istakla važnost daljih integracija za Srbiju kao važnog elementa njene vizije da postane demokratsko, efikasno i solidarno društvo. Stoga ne treba toliko da se bavimo trenutnim pitanjima unutar EU već da nastojimo da budemo što fleksibilniji i intenziviramo reforme koje će nas približiti Uniji. S obzirom na to, postoji 5 ključnih izazova po pitanju daljih reformi: primena evropskih vrednosti, socijalna reforma, institucije, državna uprava i obrazovanje. To pre svega znači primenu u praksi usvojenih evropskih standarda, naglašavanje načela solidarnosti, izgradnja novih institucija ali i ojačavanje postojećih, modernizacija i unapređenje administracije kao i unapređenje obrazovanja i njegovog usaglašavanja sa potrebama tržišta rada.

Mr Vladimir Todorčić, FEFA, je predsedavajući drugom sesijom, istakao da se reforme prvenstveno sprovode zbog nas, a ne zbog EU. Institucije svakako moraju da ojačaju jer su one te koje primenjuju nove zakone, koji se donose u cilju harmonizacije zakonodavstva, kao i da nije dovoljno samo formalno ispunjavanje uslova, već je neophodno da se to što je usvojeno i primeni. On je ukazao i na uspehe koje je Srbija ostvarila kao što su vizna liberalizacija i SSP, ali i na ogroman potencijal koji još postoji na svim nivoima, a nije iskorišćen. Motor za dalji razvoj svakako treba da bude privatni sektor, pa njihove kritike i kritike celokupnog civilnog društva kao i javne debate, treba uzimati u obzir kao ključne. To se još uvek ne dešava u Srbiji, jer se one smatraju nevažnim.

Dr Jadranka Jelinčić, izvršna direktorka Fonda za otvoreno društvo ukazala je na nedostatak učešća privrednog sektora, jer njihovi interesi treba da budu integrisani u proces donošenja odluka i same odluke, jer se na njih te odluke i odnose. Ona je istakla da se proces evropskih integracija sastoji iz dva dela: vertikalnog i horizontalnog. Prvi se odnosi na samo pristupanje zemlje Uniji, a pitanje šta će se desiti sa društvom te zemlje kada ona udje u EU ostaje otvoreno. Vertikalni proces se inače često smatra shvata kao pristup fondovima EU, ali se ne napominje da ti fondovi nisu beskonačno veliki i da oni često ne rešavaju dugoročne strukturne probleme jedne zemlje. Drugi deo integracija, horizontalni, po rečima gospođe Jelinčić je daleko važniji, jer je on zapravo u pravom smislu reformski, odnosno proces evropeizacije. Harmonizacija velikog broja strategija razvoja je od velike važnosti, jer one sad nisu koherentne ni između sebe, a ni sa projekcijama EU. U zaključku ona napominje da je neophodno da Vlada i ekspertska zajednica pomno prate razvoj unutar EU, jer će se stanje bitno razlikovati sada i kada budemo sasvim blizu članstva u Uniji.

Dr Janko Veselinović, poslanik i predsednik Parlamentarne grupe prijateljstva sa Hrvatskom, je u svom izlaganju konstantovao da su dobrosusedski odnosi Srbije i Hrvatske od velikog značaja kako za prosperitet regiona tako i za uspešno priključenje obe zemlje u EU. U poslednjem periodu ostavaren je značajan napredak po tom pitanju, međutim i dalje postoji nekoliko otvorenih pitanja. G. Veselinović je pre svega stavio akcenat na sledeće izazove u odnosu Srbije i Hrvatske: povratak izbeglica koje dotiče pitanje stanarskog prava, priznavanja radnog staža izbeglica, pitanje povratka poljoprivrednog zemljišta i mnoga druga, potom suđenje za ratne zločine i saradnja sa Haškim tribunalom, problem nestalih lica, pitanje povratka kulturnih dobara, manjinska prava, razgraničenje i konačno pitanje protoka roba i usluga.

Goran Ješić, predsednik opštine Indija, je istakao u svom izlaganju da je put koji je politička elita Srbije izabrala ka EU lakši. On smatra da fondove EU treba iskoristiti, iako se često zaboravlja da Srbija i sad ima pristup brojnim fondovima, ali da nema dovoljno dobrih projekata koji bi se finansirali sredstvima iz tih fondova. Glavni problem, po njegovim rečima, je nazadan Ustav Srbije koji bi trebalo da reši mnoge probleme kao što je izbor poslanika koji treba da predstavljaju građane. On ističe da se samo sa reformom bankarskog sistema daleko odmaklo, što se ne može reći i za druge oblasti. On smatra da je glavni zadatak Vlade da beskompromisno sprovodi reforme i unapredi srpsko društvo bez obzira na ishod političkih izbora, a da na EU ne treba gledati kao na iluziju koja predstavlja rešenje svih problema u jednoj zemlji.

Toplica Spasojević, Udruženje korporativnih direktora Srbije, zaključio je da je pitanje Evropskih integracija više ekonomsko pitanje nego političko, te tako ekonomija i ostvarivanje ekonomskih interesa treba da predstavljaju suštinu našeg stremljenja Evropi. Međutim, Spasojević je takođe istakao da u Srbiji postoji pogrešna percepcija da sam čin ulaska u EU znači automatski i mnogo bolji život po starim navikama, što je naravno pogrešno i može dovesti do velikog razočaranja. Stoga je neophodno što pre iskoreniti kulturu „Radio, ne radio - svira ti radio”, jer pristup velikom evropskom tržištu znači više potrošača i veći mogući profit ali i veću i oštriju konkurenciju koju bez povećane efikasnosti, obrazovanja i veće posvećenosti radu srpske kompanije neće moći da izdrže.

Dr Zoran Ćirović iz Ministarstva finansija Republike Srbije je istakao da se najviše napredovalo u finansijskoj i bankarskoj oblasti, kao i da je centralna ideja na kojoj se trenutno radi harmonizacija zakonodavstva iz ove oblasti sa zakonima EU. On je naročito istakao dva zakona: zakon o trgovanju hartijama od vrednosti i zakon o deviznom poslovanju. Ovim zakonima nastoji se obezbediti liberalizacija kapitala, koja je od presudne važnosti, kako za Srbiju u unutrašnjem smislu, tako i zbog njenog pristupanja EU i Svetskoj trgovinskoj organizaciji (STO).

Nikola Jovanović, glavni urednik periodike „Izazovi evropskih integracija”, mišljenja je da se u Srbiji proces integracija često zloupotrebljava u političke svrhe, a da druge zemlje iz regiona tom pitanju pristupaju dosta ozbiljnije. Ono što je istako jeste da evropske integracije nisu toliko ideološko pitanje kao što mnogi to shvataju već vrlo praktična stvar. Zato je neophodno imati i praktičan pristup tom problemu, što konkretno znači rešavanje problema neefikasne administracije, loše zaštite potrošača, kontrolisanje subvencija, problem nekonkurentnog poslovnog okruženja i mnogih drugih. Prema njegovim rečima, EU predstavlja važan spoljašnji podsticaj jer daje priliku Srbiji da kroz razmenu praktičnih iskustava sa ostalim zemljama članicama i povećanu konkurenciju na evropskom zajedničkom tržištu, obezbedi sopstveni prosperitet.

Prof. dr Mihailo Crnobrnja je kao dekan FEFA izneo nekoliko zaključnih razmatranja. On je istakao da se reforme pre svega moraju sprovoditi radi same Srbije, kao i da kandidatura nosi kako spoljne tako i unutrašnje izazove, a sama primena evropskih principa je znatno teža od njihovog formalnog usvajanja. On je primetio i da su strani govornici mahom imali bolju sliku Srbije od domaćih gostiju, a ono što Srbiji nedostaje je hrabrost bez obzira na rezultat političkih izbora. On takođe veliki značaj pridaje horizontalnim integracijama, odnosno poručuje da civilno društvo u celini mora da se osavremeni pa će se tako ostvariti i željeni rezultati.